

SKOLPORTENS NUMRERADE ARTIKELSERIE
FÖR UNDERVISNING, LÄRANDE OCH LEDARSKAP

EFFEKTER AV ÅTERKOPPLINGS- MODELLER I ANPASSAT GYMNASIUM

FÖRFATTARE:

Helen Andersson

Ida Annerfelt

Marcus Falk

SKOLPORTEN

LEDA & LÄRA

1/2026

SAMMANFATTNING

SYFTET MED STUDIEN är att skapa fördjupad förståelse för återkoppling till elever i anpassade skolformer samt för att utveckla vårt eget arbete. Den återkoppling som åsyftas är samtal, foto och filmsekvenser. Frågeställningen i studien är följande: Hur resonerar lärare om värdet av återkoppling och effekterna av återkoppling i anpassat gymnasium? Vi har valt att söka våra svar med hjälp av fokusgruppintervju. Resultaten visar att relationen mellan elev och lärare är av stor vikt för effekten av återkoppling. Det framgår att bild- eller filmstöd ökar elevens förståelse vid återkoppling. I det kollegiala lärandet visar det sig att samtal om återkopplingsverktyg är ett stöd i arbetet runt eleven. Slutligen framkommer det att det behövs mer kunskap om elevens perspektiv på trygghet vid återkopplingsituationer.

Helen Andersson är rektor för anpassad gymnasieskola vid Söderportgymnasiet i Kristianstad. E-post: helen.andersson2@kristianstad.se.

Ida Annerfelt är speciallärare med inriktning IF på anpassad gymnasieskola vid Söderportgymnasiet i Kristianstad. E-post: ida.annerfelt@kristianstad.se

Marcus Falk är förstelärare på anpassad gymnasieskola vid Söderportgymnasiet i Kristianstad. E-post: marcus.falk@kristianstad.se.

Denna artikel har den 2 december 2025 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan. Artikeln har granskats av en forskare som ingår i Skolportens granskargrupp.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens artikelserie Leda & Lära:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:
www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

INLEDNING	7
BAKGRUND	9
SYFTE, FRÅGESTÄLLNINGAR, METOD OCH GENOMFÖRANDE	11
Syfte	11
Frågeställning.....	11
Metod och genomförande.....	11
RESULTAT	13
Återkoppling genom samtal	13
Återkoppling med hjälp av foto	14
Kollegiala reflektioner utifrån foto	14
Återkoppling med hjälp av filmsekvenser	14
DISKUSSION	17
Trygghet vid filmåterkoppling, för vem?	17
Olika återkopplingssamtal beroende på relation?	18
SLUTSATSER	19
REFERENSLISTA	21

INLEDNING

HUVUDUPPGIFTEN FÖR DEN anpassade gymnasieskolan är att skapa förutsättningar och förmedla kunskaper för att eleven ska tillgodogöra sig och utveckla kunskaper och förmågor. Utbildningen ska främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor i ett samhälls- och yrkesliv. Studierna ska även bidra till allsidig utveckling som ska stödja elevernas lärande för att arbeta och verka i samhället. Genom utbildningen ska eleverna stärka grunden för det livslånga lärandet (Skolverket, 2013). Samtidigt har omsorgsrelaterade insatser historiskt sett tagit mycket plats i anpassad skola på bekostnad av pedagogisk utveckling och Skolverket (2009) menar att verksamheten i anpassad skola ofta innehåller för mycket omsorg och för lite krav på kunskapsutveckling. Liksom anpassad skola i stort bär vår verksamhet på ett arv av omsorgskultur och behövde arbeta med att skapa en kunskapskultur. Östlund (2012) menar att elever i anpassad skola riskerar att gå miste om den kunskapsutveckling som de har rätt till. Ett sätt att förflytta sig mot en kunskapskultur är att öka lärares medvetenhet om effekter av undervisning och återkoppling. Hattie (2012) menar att läraren behöver ha god kunskap om olika inlärningsstrategier och förstå hur eleven lär sig. Genom detta kan läraren visa innehållet ur olika perspektiv och anpassa undervisningen så att eleven lättare kan ta till sig både kunskapen och lärprocessen. Detta underbyggs i SoU:s rapport (2021:11) och av Nottingham (2017).

Vi som skriver denna utvecklingsartikel arbetar i en anpassad gymnasieskola belägen i en medelstor kommun i södra Sverige. Verksamheten är lokalintegrerad i en gymnasieskola och är indelad i ett individuellt- och ett nationellt program. Under åren 2022–2025 medverkade personal från vår skola i Ifous FoU-program *Kunskapsuppdraget i anpassad skola KASK*. Artikeln är skriven inom ramen för vår medverkan i Ifous-programmet. Skolverket anser att alla skolformers verksamheter behöver utvecklas för att uppfylla de nationella målen; *Detta kräver att verksamheten ständigt prövas och att resultaten följs upp och utvärderas samt att olika metoder prövas, utvecklas samt utvärderas* (Skolverket 2013, s 9).

BAKGRUND

DEFINITIONEN AV INTELLKUELL funktionsnedsättning innebär, enligt Specialpedagogiska myndigheten (SPSM), en nedsatt intellektuell förmåga och en samtidig nedsatt adaptiv förmåga. Nedsatt adaptiv förmåga betyder att en person har svårigheter att anpassa sig till vardagens krav och förväntningar, jämfört med vad som är typiskt för åldern och sammanhanget (SPSM, 2015).

Intellektuell funktionsnedsättning (IF) delas in i lindrig, medelsvår, svår och mycket svår och det är vanligt att eleverna och synnedsättning. Elever med IF kan behöva längre tid och stöd att förstå, lära sig nytt, uttrycka tankar och känslor och att organisera sin vardag. Därför behöver skoldagens organiserasså att det som erbjuds blir tydligt och förståeligt.

Det är samtidigt viktigt att personal i de anpassade skolformerna hela tiden utmanar och stimulerar eleverna. På så vis kan de utvecklas och få så goda kunskaper som möjligt, samt utvecklar en livslång lust att lära. Ett sätt att möta eleven under skoldagen är att använda sig av tydliggörande pedagogik, genom att skapa struktur och visualisera undervisning och aktiviteter (SPSM, 2015). En viktig aspekt i mötet med elever i all form av undervisning, men kanske speciellt i anpassade skolformer, är relationen till elever. Aspelin (2018) menar att relationell kompetens är en central aspekt inom lärarprofessionen. Vidare poängterar Aspelin (2018) att Aspelin (2018) nämner även relationskompetens som ett socialt tillvägagångssätt, som i en pedagogisk kontext innebär att personal arbetar med relationer med syftet att göra framsteg sett till målen. Personal kan använda sig av olika tekniker, metoder och medel för att relationer ska stimuleras. Aspelin (2018) inkluderar relationer mellan lärare och elev, mellan elever samt mellan elever och omgivning. Borgman (2018) och Östlund (2021) menar att fungerande relationer mellan lärare och elever är en förutsättning för en god lärandemiljö. Östlund (2021) anser att lärare kan använda strategier för att synliggöra, men också hjälpa elever att övervinna hin-

der som kan uppkomma i undervisningen. Östlund (2021) påvisar också att lärarna behöver vara medvetna om relationens betydelse, framför allt i skolor där elever med IF och elever med IF i kombination med neuropsykiatriska svårigheter, eftersom eleverna har utmaningar kopplade till impulsivitet, planering och koncentration. Förutom en relationskompetens krävs även anpassning och stöd i undervisningen för att en elev med funktionsnedsättning ska få de bästa förutsättningar till utveckling och lärande. Dessa anpassningar kan vara väldigt olika beroende på varje individs förutsättningar och behov. Vidare kan olika funktionsnedsättningar behöva olika typer av förtydligande exempelvis synnedsättning jämfört ned hörselnedsättning. (Hammar och Johansson, 2008). Hammar och Johansson, (2008) lyfter även fram trygghet. En viktig faktor är att pedagogen skapar trygg miljö med vägledning i undervisningen, med detta menas tydlighet vad gäller ramar och lektionsupplägg.

Relationen till elever, anpassningar och stöd är högst beroende av varje enskild elev. Olika elever har naturligtvis olika behov. Därför är det viktigt att personal runt eleverna har förmågan att kommunicera och fånga upp behov, exempelvis genom återkoppling. Hattie (2012) framhåller att synligt lärande uppstår när lärandeprocessen är tydlig och transparent, med ett uttalat mål som både elev och lärare strävar efter att uppnå. Vidare menar Hattie (2012) att synlig undervisning bör kännetecknas av en medvetenhet kring lärandemålen, där både lärare och elev har förståelse för vad som krävs för att uppnå målet. Förutsättningar för detta är att målen är tillräckligt utmanade samt att både lärare och elev kontinuerligt undersöker om, och i vilken grad, målet har uppnåtts. Synligt lärande karakteriseras av målinriktade övningar som fokuserar på att klara målet, av återkoppling som både ges och efterfrågas, samt av aktiva och engagerade personal och elever i läroprocessen. Westling Allodi (2021) diskuterar även detta, och menar att vid en medveten och transparent undervisning kän-

ner eleverna till vilka strategier de kan använda och syftet med dessa samt var de är i sin kunskapsprocess. Hattie och Timperley (2007) framhåller att återkoppling är en av de mest väsentliga faktorerna för elevers framgång i skolan. Hattie (2012) menar att två viktiga komponenter i lärandet är utmaning och återkoppling. Ju större utmaning desto större är sannolikheten för att man söker och behöver återkoppling och desto viktigare är det att det finns en lärare som ser till att eleven är på rätt väg för att klara utmaningen. I *"The Power of Feedback"* från 2007 framhåller Hattie och Timperley att effektiviteten av feedback är beroende av hur den är utformad och hur den tas emot. Strukturerad feedback kan förbättra inlärningsprocessen medan felaktigt utformad feedback riskerar att påverka elevens utveckling i en negativ riktning.

Nottingham (2013) lyfter fram att användningen av videoinspelningar för att granska elevers prestationer och beteenden är en kraftfull form av återkoppling. Videodokumentation ger eleverna möjlighet att reflektera över sitt lärande. Skolverket (2022) betonar filmens betydelse för både dokumentation och för-

mativ återkoppling. Som lärare är det viktigt att anpassa arbetsmetoderna så att eleverna får möjlighet att utvärdera sitt eget lärande och utveckling. Film kan, enligt Skolverket (2022) användas för att dokumentera elevers presentationer och diskussioner, vilket möjliggör att både lärare och elever gemensamt kan analysera vad som gjordes bra och vad som behöver förbättras. Ur ett lärandeperspektiv ger detta ett värdefullt tillfälle för elever att reflektera och knyta sitt lärande till uppgiftens syfte.

Ett sätt att förflytta verksamheten i anpassat gymnasium mot en kunskapskultur kan vara att fokusera elevers lärande genom olika former av återkoppling. I regeringens utredning (SoU 2021:11) utifrån bättre möjligheter att nå kunskapskraven för elever med intellektuell funktionsnedsättning, understryks att det finns ett kunskapsbehov kring alternativa återkopplingsmetoder för personal inom anpassad skola. Det behövs både verktyg och mer kunskap om hur lärare kan bedöma och följa elevernas kunskapsutveckling.

SYFTE, FRÅGESTÄLLNINGAR, METOD OCH GENOMFÖRANDE

SYFTE

SYFTET MED DENNA studie är att skapa fördjupad förståelse kring strategier för och effekter av återkoppling till elever i anpassade skolformer.

FRÅGESTÄLLNING

- ★ Hur resonerar lärare om återkoppling och effekterna av återkoppling i anpassat gymnasium?

METOD OCH GENOMFÖRANDE

UNDER VÅR MEDVERKAN i FoU-programmet har vi iscensatt ett utvecklingsarbete fokuserat på pedagogiska metoder i allmänhet och återkoppling i synnerhet. I utvecklingsarbetet involveras all personal i verksamheten. Utvecklingsarbetet har ägt rum i form av forskningscirklar, identifierade behov, prövande av didaktiska förändringar och analys av re-

sultat där utvecklingsarbetet stöttats av forskare från Mälardalens universitet och Högskolan i Kristianstad. Utvecklingsarbetet, som omfattar mer än vad denna artikel beskriver, har haft fokus på att utveckla kommunikation mellan lärare och elever och om elevers lärande och lärares undervisning. Som ett steg i den utvecklingen har olika former av feedback provats av

de medverkande lärarna. Bland annat samtal med enskilda elever. Vid samtalen med eleverna har personal använt både foton och filmsekvenser från undervisningen. Det är framförallt erfarenheter av dessa samtal som denna studie undersöker.

Eftersom studiens frågeställning fokuserar på lärares beskrivning valdes, i relation till studiens frågeställning, tre lärare som medverkar i skolans utvecklingsarbete. Således har ett strategiskt bekvämlighetsurval gjorts. Studien undersökte det utvecklingsarbete som genomförs på skolan och för enkelhetens skull intervjuas tre lärare i vår närhet genom en fokusgruppintervju. Avsikten med urvalet var att få ta del av lärarnas uppfattning och erfarenhet för att inhämta data som kan generera kännedom och nya insikter kopplat till studien, vars syfte var att öka kunskapen om återkopplingsverktyg på anpassat gymnasium. För att söka svar på denna studies frågeställningar väljs en kvalitativ forskningsmetod med inriktning fokusgruppintervju. Enligt Denscombe (2018) innefattar en fokusgrupp relativt få människor eller händelser som förknippas med småskaliga studier. Vidare menar Denscombe (2018) att fokusgrupper används för att samla in data som ger en djupare förståelse för människors uppfattningar, attityder och erfarenheter.

Metoden fokuserar på att analysera innehållet i deltagarnas diskussioner och interaktioner. En viktig aspekt att ta hänsyn till i intervjuer är gruppdynamiken, eftersom diskussionerna kan ge djupare förståelse för ämnet då deltagarna inspirerar och bygger vidare på varandras idéer. Moderatören som leder samtalet ska se till så att alla deltagarna kommer till tals och undviker att styra diskussionen (Denscombe, 2018).

Fokusintervjun varade i 60 minuter och frågorna som togs upp var förankrade med deltagarna innan. Vår data består därmed av samtalet i fokusgruppen om återkoppling med elever. Samtalet transkriberades och mönster och teman synliggjordes genom en innehållsanalys.

Studien följer de forskningsetiska kraven på information, samtycke, konfidentialitet och nyttjande (Vetenskapsrådet, 2017). Samtliga deltagare i projektet har anonymiserats både vid analys av data och vid citeringar för att värna om och respektera den enskilda individens integritet. Vidare har den insamlade informationen endast använts i studiens syfte.

RESULTAT

GENOM ANALYSEN AV lärares resonemang vid fokusgrupperna framträder tre återkopplingsmodeller: *Samtal, foto och filmsekvenser*. Ett generellt mönster är att modellerna beskrivs i situationen mellan personal och elev. Mer direkta och situationsbundna uppfattningar av effekter, innehåll och form. Dessutom framkom-

mer i fokusgruppen resonemang om indirekta effekter av återkoppling i form av stöd för lärares eget kollegiala lärande. Därför disponeras resultatdelen efter respektive återkopplingsmodell med underrubrikerna *uppfattningar av effekter, innehåll och form* samt *kollegiala reflektioner*.

ÅTERKOPPLING GENOM SAMTAL

UPPFATTNINGAR AV EFFEKTER, INNEHÅLL OCH FORM

Analysen visar att respondenterna uppfattar att motivation och uthållighet ökade hos eleverna vid återkoppling i samtalsform. Samtalsformen uppfattas ge eleven en tydlig beskrivning inför nästa steg för dem. Respondenterna uppfattar att elever ofta gjorde framsteg i direkt anslutning till samtalen. Samtalsåterkopplingen sker fortlöpande under lektion, eller direkt efter lektionen enligt respondenterna. Analysen visar att återkoppling i form av samtal är som mest konstruktiv direkt efter lektionen, vilket respondenterna ofta motiverar med att då är elevernas minnen från det inträffade som bäst.

Här framträder även betydelsen av lärarens relationella kompetens vid samtalsåterkoppling. Enligt respondenterna får detta elever att öppna upp sig och att samtalen därför blev kvalitativt bättre och fler infallsvinklar kom då till uttryck i dialogen.

I detta sammanhang lyfts styrkan av att arbeta i team runt eleven, vilket gör att elever kan få återkoppling på olika sätt och av olika personal beroende på relation:

En personal har närmre relation då han varit med honom sedan han började och kunnat vrida och vända på olika sätt att prata med honom och utmana honom (Respondent 1)

Eleven gav olika svar beroende på vilken personal som förde samtalet (Respondent 3)

KOLLEGIALA REFLEKTIONER UTIFRÅN SAMTAL SOM ÅTERKOPPLINGSMODELL

Respondenterna framhåller att erfarenheter av samtalen kring elevens progression också används i lärarnas egna kollegiala samtal. Olika aspekter utifrån återkoppling kan diskuteras, inner sig i. Det kan även handla om tillfällig tillbakagång eller knutar som behöver lösas upp. Detta är dels ett tydligt tecken på relationen mellan att arbeta med återkoppling och att bli medveten om elevers lärande. Dels verkar kunskaper och erfarenheter om återkoppling ge en tydligare riktning i de kollegiala samtalen. Förutom elevens progression förekommer även resonemang om samtalsformen med elever, alltså kollegiala samtal om det bästa sättet att kommunicera med enskilda elever.

Vi fick tänka annorlunda angående hur vi skulle samtala med hen. Nu när vi hade relationen kunde vi vrida och vända och fokusera både på negativ och positiv utveckling (Respondent 3)

ÅTERKOPPLING MED HJÄLP AV FOTO

UPPFATTNINGAR AV EFFEKTER, INNEHÅLL OCH FORM

Analysen visar att användning av foto tydliggör återkopplingen för eleverna. Dessa visuella återkopplingar uppfattas som fördelaktigt för elevers förståelse av läroprocesser. Återkoppling genom foto uppfattas särskilt effektiv och tydlig under matematiklektioner. Med stöd av fotografier kan eleven själv följa sina steg i lösningsprocessen, prestation och uppgift. Foto uppfattas dessutom i ett par fall höja elevers koncentration vid återkoppling genom att det skapar en känsla av ökad förståelse av nuläget genom det visuella stödet fotografierna möjliggjorde:

Framför allt uppfattas foto fungera som en bra inledning och att eleverna ges möjlighet att påminnas om var de befinner sig. Återkopplingsmetoden med foto var ett bra sätt att starta matematiklektionen. Jag upplevde att eleven snabbare kunde komma i gång med sitt matematiska tänkande. (Respondent 2)

Genom fotoåterkoppling ökar möjligheten till interaktion med eleven. Eleven bjuds in till en interaktion genom att ha en konkret bild att samtala om:

Det blev för abstrakt för eleven att bara använda samtal som återkoppling. Fotografierna ökade möjlighet att undersöka och diskutera detaljer i ett fotografi (Respondent 1 och 2)

Vid återkoppling med hjälp av foto saknas diskussioner om vikten av att ge återkoppling i direkt anslutning till det som sker.

En tolkning är att användning av foto hjälper eleven att minnas uppgiften eller situationen som återkopplas längre tid efteråt.

Samtidigt beskriver respondenterna tekniska utmaningar med fotoåterkoppling. Foto är svårare att få till eftersom klasstelefonen (med fotofunktion) som användes vid fotografering och visning av foto ibland var upptagen för telefonsamtal och tillfällen att ta foto på elevens arbete uteblev därmed.

KOLLEGIALA REFLEKTIONER UTIFRÅN FOTO

ANALYSEN VISAR EN gemensam uppfattning av att återkoppling via foto bidrar som ett stort stöd vid kollegiala samtal inom samtliga arbetslag.

En av respondenterna menar dock att de kollegiala diskussionerna i arbetslaget kan öka om mer tid hade funnits för arbetslagen att kategorisera fotografier utifrån olika valda teman.

I början av projektet skedde en implementering av en ny digital webbaserad plattform. Det innebar att det gamla systemet att sortera foton och filmer fick inte användas mer och inget nytt presenterades heller (Respondent 2)

ÅTERKOPPLING MED HJÄLP AV FILMSEKVENSER

UPPFATTNINGAR AV EFFEKTER, INNEHÅLL OCH FORM

Utifrån analysen framkommer det att möjligheten att gå tillbaka och pausa i filmerna skapar ökade reflektionsmöjligheter och förståelse för olika steg i processen:

Pauser i filmer under strukturella samtal har medfört att vi i personalen och eleven får chans till reflektion, och ökad förståelse. Vi i personalen har sett små framsteg mot målet genom filmerna. (Respondent 1)

Genom att använda oss av film har vi i personalen kunnat pausa och gå tillbaka för att påvisa elevens förmågor och utveckling. Detta har gett eleven tid och reflektion till att förstå stegen i processen. (Respondent 2)

Med filmsekvenser blev det mycket tydligare för eleven vad den befann sig i sin lärprocess, främst utifrån ett tidsperspektiv. Det var som att eleven ökade sin chans till förståelse, genom att vi kunde pausa och samtala kring vad den kunde och vad eleven behövde för att komma vidare. (Respondent 3)

Alla respondenter uppfattar att eleven tillsammans med personal kunde analysera sitt progressionsarbete längre vid filmsekvenser. Elevers förmåga att hålla fokus visar sig bland annat genom att återkopplingstiden tillsammans med en elev blir längre, och att eleven till och med fortsätter samtalet om innehållet i filmsekvenserna även i andra sammanhang som exempelvis vid fritidsaktiviteter såsom rast. Vidare uppmärksammar en av respondenterna (2) ökad motivation hos eleven direkt efter en återkopplingsstund. Detta visar sig genom att eleven frågar när nästa lektionstillfälle är.

KOLLEGIALA REFLEKTIONER UTIFRÅN FILMSEKVENSAÅTERKOPPLING

Framför allt visar analysen att filmåterkoppling stimulerar samtal om relationella aspekter såsom trygghet. En respondent poängterar att begreppet relationellt perspektiv inte direkt användes i arbetslaget. Dock visar kollegiala samtal att olika verktyg användes för att skapa trygghet och samspel i återkopplingstillfällen. Samtal handlar om ifall man skulle filma eleven själv, eller om personalen ska avdramatisera situationen genom att låta Ipad stå i klassrummet vid inspelningstillfällena, när samtliga elever i klassen arbetar.

Respondenterna menar att strukturerade genomgångar av filmsekvenserna i arbetslagen bidrar till att skapa en gemensam förståelse av lärandeprocesser, vilket i sin tur ökar samstämmigheten bland personalen.

I arbetslaget ingår både speciallärare och elevassistenter. Jag tyckte det var viktigt att förklara för alla professioner i arbetslaget kring betydelsen av trygghet för eleven och förankra det mot en vetenskapligt grund. Elevassistenterna fick ställa frågor till mig som speciallärare på kollegiala träffar. Vi diskuterar ofta kring innebörden av det relationella perspektivet vid filmning. (Respondent 1)

Sammanfattningsvis kan studiens frågeställning; *Hur resonerar lärare om återkoppling och effekterna av återkoppling i anpassat gymnasium?* besvaras på följande sätt:

Resultaten visar beskrivningar av tre olika återgivningsmetoder – Samtal i stunden, Samtal om en bild, Samtal om en filmsekvens. Analysen visar att relationen mellan elev och lärare är av stor vikt för effekten av återkoppling. Dessutom synliggörs en skillnad i elevers fokus, där samtalet utan foto eller film måste göras i direkt anslutning till en uppgift eller situation. Samtal om ett foto eller film uppfattas öka elevens fokus och förståelse vid återkoppling. En effekt är också att det kollegiala lärandet stimuleras av samtal om återkoppling och återkopplingsmetod. Slutligen framkommer det att det behövs mer kunskap om elevens perspektiv på trygghet vid återkopplingssituationer.

DISKUSSION

I **FÖLJANDE DISKUSSION** kommer vi att reflektera och fördjupa oss kring två olika frågor som väckt intresse för att skapa ytterligare förståelse av samtal och film-

sekvenser i återkopplingssituationer. Dels trygghet vid filmåterkoppling, vid samtal.

TRYGGHET VID FILMÅTERKOPPLING, FÖR VEM?

RESULTATET VISAR ATT framförallt filmåterkoppling har stimulerat kollegiala samtal om relationella aspekter såsom trygghet.

Det genomfördes kollegiala diskussioner som handlade om ifall man skulle filma eleven själv, eller om personalen skulle avdramatisera situationen genom att låta Ipad stå i klassrummet, när samtliga elever i klassen arbetade. Personalens kollegiala diskussioner kring trygghet överensstämmer med Aspelin (2018) tankar kring socialt tillvägagångssätt som i en pedagogisk kontext innebär att personal arbetar med relationer, med ett syfte att göra framsteg mot målen. Aspelin (2018) menar att personal kan använda sig av olika tekniker, metoder och medel för att relationer ska stimuleras. En del i en relation är naturligtvis trygghet. Resultatet visar enbart hur kollegorna i arbetslaget upplever och samtalar kring trygghet vid filmåterkoppling, det säger egentligen inget om huruvida trygghet existerar eller upplevs från ett elevperspektiv. Detta kommer att tas som utgångspunkt i vårt fortsatta utvecklingsarbete för att involvera eleverna i samtal och arbete rörande exempelvis trygghet när det kommer till filmåterkoppling.

Resultaten visar att återkoppling blir en del av undervisningen. I grundskola, eller gymnasium förknippas sannolikt återkoppling med någon form av resultat. I vår kontext blir återkoppling en form av tydliggörande, eller synliggörande pedagogik. SPSM (2024) beskriver att personer med intellektuell funktionsnedsättning behöver kontinuitet och stöd för att

förstå. Därför behöver verksamheter organisera undervisning på ett klart och förståeligt sätt för elevgruppen. Detta kan ske genom att skapa strukturer och att skolan använder sig av synliggörande pedagogik, något som anses viktigt enligt SoUs: rapport (2021:11). Hattie (2012) framhåller att synligt lärande uppstår när lärandeprocessen är transparent. Enligt Westling Allodi (2021), förutsätter det att läraren förklarar sina val av specifika metoder och strategier, samt visar varför innehållet är viktigt för eleverna. I SoUs: rapport (2021:11) och Nottingham (2017) beskrivs att det behövs arbetas med pedagogiska verktyg och fortsätta få ytterligare kunskap hur lärare kan bedöma och följa elevernas process. Utvecklingsområdet skulle kunna vara att arbeta mer mot transparent undervisning tillsammans med eleverna och samtidigt kombinera med kollegiala samtal och diskussioner i personalgruppen, utifrån trygghetsfaktorer som fås via filmåterkoppling.

DET FRAMGÅR i resultatet att återkoppling hänger mycket samman med relationen mellan lärare och elev. Faktorer som påverkar kan vara tiden för hur länge elev och lärare känt varandra men även om det är olika lärare som samtalar med eleven. Dessutom kan lektionsinnehållet påverka typen av återkoppling. Alltså är det ett flertal perspektiv som är relevanta att ta hänsyn till för att skapa så riktad återkoppling som möjligt. Östlund (2021) menar att skolor behöver vara medvetna om relationens betydelse, framför allt i skolor där elever med IF och elever med IF i kombination med neuropsykiatriska svårigheter går eftersom eleverna har utmaningar kopplade till impulsivitet, planering och koncentration. Men hur avgör man då vilken personal som är mest lämpad att samtala med eleven vid återkopplingssituationer? Resultaten visar att längden på relationen är gynnsam, men behöver det bara vara så? Det kan absolut ligga en styrka i att en långvarig trygg relation är en bra grund för återkoppling, men det kan ju också vara så att en stagnation kan skapas och då kan en nyare relation vara att föredra som kanske ger mer dynamik. Båda kan nog vara givande på olika sätt, men med den gemensamma faktorn att det är en trygg relation. Ett antagande är att annan personal i form av assistent finns med i återkopplingssituationer. Det är stor skillnad i ut-

bildningslängd och innehåll mellan lärarutbildningen och elevassistenternas utbildning, vilket rimligtvis är en faktor som inverkar. Lärare som undervisar i skolformen har även en påbyggnadsutbildning till speciallärare. En annan infallsvinkel är att relationen med assistenten pågår hela dagen och således får assistenten en dagstäckande bild på elevens utveckling medan läraren ser eleven vid färre tillfällen.

I SoU-rapporten (2021:11) framkommer det behövs både verktyg och mer kunskap om hur lärare kan bedöma och följa elevernas kunskapsutveckling. Vi håller med SoU (2021:11) i detta påstående då kunskapsutveckling är en ständigt pågående process med variabler som förändras över tid. Ett viktigt tillägg är att dessa verktyg och kunskaper även behöver implementeras till de olika assistenter som arbetar med eleven. Detta utifrån att det råder varierad pedagogisk grundkompetens hos assistenter. Såväl pedagog som assistent behöver vara öppna för att ompröva och förnya kunskap och verktyg för att anpassa dessa till tidens förändring.

SLUTSATSER

FÖLJANDE SLUTSATSER HAR utkristalliserats sig vad gäller effekter av återkopplingsverktyg inom anpassad gymnasieskola.

- ★ Relationen mellan lärare och elev har stor betydelse för effekten av återkopplingen.
- ★ Bild- eller filmstöd verkar ge eleven ett ökat fokus och en större förståelse vid återkoppling.
- ★ Samtal om återkoppling kan vara ett stöd vid kollegialt lärande i anpassat gymnasium.
- ★ Det behövs mer kunskap om elevers perspektiv på trygghet vid återkopplingssituationer.

REFERENSLISTA

- ★ Aspelin, J. (2018). Omsorg och pedagogik. I: Nilsson Sjöberg, M (Red) (2018). *Pedagogik som vetenskap. En inbjudan*. Gleerups Utbildning AB.
- ★ Aspelin, J. (2018). *Lärares relationskompetens: vad är det? hur kan den utvecklas?* Liber
- ★ Borgman, V. (2018). *Relationskompetens i mötet med grundsärskolans elever*. I Aspelin, Jonas (Red) *Specialpedagogiska rapporter och notiser från Högskolan Kristianstad. Relationskompetens i pedagogiska sammanhang*. Volym 16, Nr 4.
- ★ Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur.
- ★ Hammar, L. & Johansson, I (2008). *Visst kan ALLA vara med: i idrott, lek och spel*. Örebro: Varsam
- ★ Hattie, J. & Timperley, H. (2007). Formative feedback. *The power for feedback*. Tillgänglig på: https://simvilledev.ku.edu/sites/default/files/PD_Resources/Hattie_power_of_feedback%5B1%5D.pdf
- ★ Hattie, J. (2012). *Synligt lärande för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur
- ★ Nottingham, J. (2013). *Utmanande undervisning i klassrummet*. Stockholm: Natur & Kultur
- ★ Nottingham, J. (2017). *Utmaningsmodellen*. Stockholm: Natur & Kultur.
- ★ Skolverket (2009). *Kunskapsbedömning i särskola och särvox*. Stockholm: Fritzes.
- ★ Skolverket (2013). *Läroplan för gymnasiesärskolan 2013*. Stockholm: Fritzes.
- ★ Skolverket (2022). *Digitalisering – grundskola och gymnasieskola. Del 6: Att använda film i lärandesyfte*. Tillgänglig på: <https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR165000>
- ★ Statens offentliga utredningar (SoU) 2021:11 (2021). *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*. Regeringskansliet. Tillgänglig på: <https://filedn.com/ljdBas5OJsrLJOq6KhtBYC4/forarbeten/sou/2021/sou-2021-11.pdf>
- ★ Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) (2015). *Rapport. AKK i lärandet för allas rätt att kommunicera*. Tillgänglig på SPSM Webbutiken: <https://webbutiken.spsm.se/akk-i-larandet-for-allas-ratt-att-kommunicera/>

- ★ Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) (2024). *Studiepaket ämnesområden*. Tillgänglig på: <https://www.spsm.se/studiepaket-amnesomraden/>
- ★ Westling Allodi, M. (2021). *Specialpedagogik för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur.
- ★ Östlund, D. (2012). 'Om speciallärare med inriktning utvecklingsstörning är svaret – vad är då frågan?', i Barow, T. och Östlund, D. (red.) *Bildning för alla! En pedagogisk utmaning*. Kristianstad: Kristianstad University Press, s. 143–160.
- ★ Östlund, D. (2021). *Pedagogiska relationer och strategier för elever med adhd*. Specialpedagogiska skolmyndigheten. Tillgänglig på SPSM Webbutiken: <https://webbutiken.spsm.se/fou-pedagogiska-relationer-och-strategier-for-elever-med-adhd/>

SKOLPORTEN